

ÍNDEX

Biografia de l'autor	2
Catalunya a finals del s.XIX i principis del s.XX	3
Situació de la llengua catalana	4
Introducció a La filla del mar	5
Divisió de l'obra en tres parts	
Introducció	6
Desenvolupament	7
Desenllaç	8
Els personatges principals	9
Els personatges secundaris	10
Recull del vocabulari	11
Recull de frases fetes, expressions populars, dites	12
Valoració final	13
Fotografia de l'autor .	14
Bibliografia	15

1

Biografia de l'autor

Àngel Guimerà i Jorge va néixer a Santa Cruz de Tenerife el 1845 i morí a Barcelona el 1924. Va ser un poeta i dramaturg. El 1853 es traslladà a Catalunya. El 1879 estrenà la seva primera tragèdia en vers, *Gal·la Plàcidia*, seguida de *Judith de Welp* (1883), obres que se situen dins la tradició del romanticisme històric. Després estrenà *El fill del rei* (1886) i *Mar i cel* (1888), que obtingué un èxit sense precedents i que inicià la seva etapa de plenitud, que s'estengué fins el 1900, i en la qual estrenà les seves obres més representatives: *Maria Rosa* (1894), *Terra baixa* (1897) i *La filla del mar* (1900), que recullen amb trets realistes els homes i els conflictes de la Catalunya coetània. Les tendències romàntiques s'hi mostren més matisades i hi ha constància de les seves inquietuds socials. El seu catalanisme restà explícit en dos monòlegs, *Mestre Oleguer* (1892) i *Mort d'en Jaume d'Urgell* (1896), recreació de dos episodis històrics amb inquietuds contemporànies. Unes altres obres escrites durant aquests anys, d'un valor desigual, són *Rei monjo* (1890), *L'ànima morta* (1892), i *Mossèn Janot* (1898). A partir del 1900 intentà un drama realista i cosmopolita, d'escassa autenticitat, que assenyalà una ràpida davallada en la seva producció: *La pecadora* (1902), *Aigua que corre* (1902), etc. Produí encara obres de valor, com *Sol, solet* (1905), retorn al drama realista de temàtica rural, i *L'aranya* (1906), d'arrel naturalista. Els gusts modernistes s'evidencien en *La santa espina* (1907), *Titaina*

(1910) i *La reina jove* (1911). Després d'uns quants anys de silenci, repregué la seva activitat amb *Jesús que torna* (1917), condemna de la guerra feta de forma incoherent, i *Indíbil i Mandoni* (1917), que vol retornar a la temàtica dels anys juvenils. No són més afortunades *Al cor de la nit* (1918) i *Joan Dalla* (1921).

2

Catalunya a finals del s. XIX i principis del s. XX

El segle XIX es va iniciar a Catalunya amb la guerra del Francès contra les tropes de Napoleó, que havien envaït el país. Aquesta guerra va representar una gran desfeta econòmica i demogràfica, però un cop superats els seus efectes, Catalunya va iniciar una important expansió. La població va créixer, es van produir canvis importants en l'agricultura i es va consolidar el procés d'industrialització, que, al seu torn, va generar profundes transformacions socials.

El Romanticisme és un moviment artístic que apareix a començament del segle XIX com a reacció al culte a la raó que havia imperat en el segle anterior (Il·lustració). Es valora tot el que és il·lògic: el misteri, la imaginació... La intuïció és el millor mitjà per conèixer la realitat i interpretar-la.

Tot i que aquest corrent va afectar tot Europa, en cada país ho va fer d'una manera diferent. Alemanya, per exemple, el va assimilar ràpidament, mentre que a França es va veure frenat per la forta tradició clàssica.

A Catalunya, el Romanticisme va coincidir amb l'època de la Renaixença, període en què la llengua i la cultura catalanes van començar a recuperar prestigi.

3

Situació de la llengua catalana

Després del període de Decadència que va patir la literatura culta (segles XVI, XVII i XVIII), la literatura catalana va viure un procés de resurrecció gràcies al sorgiment i la consolidació d'un nou moviment literari, la Renaixença, que va coincidir, a més, amb el naixement del catalanisme polític.

La Renaixença es va proposar la recuperació de diferents signes d'identitat del poble català per mitjà, sobretot, de tres objectius bàsics: la restauració de l'ús de la llengua i la cultura catalanes; la creació d'una literatura catalana culta; la presa de consciència nacional.

Es considera que la data d'inici de la Renaixença és el 1833, any en què Bonaventura Carles Aribau va publicar l'oda *La pàtria* a la revista *El Vapor*. El poeta hi expressa la seva enyorança de la pàtria, i explica que només la sent a prop quan fa servir la seva llengua: el català.

Aquest moviment es dona per acabat el 1877, any en què Jacint Verdaguer i Àngel Guimerà van ser premiats en els Jocs Florals.

La reconstrucció de la literatura catalana culta es va fer sota la influència del Romanticisme, moviment cultural i alhora actitud davant la vida, que es caracteritza per:

- Un predomini de la fantasia i del sentiment per damunt de la raó.
- La insatisfacció per la realitat.
- La tendència a la malencolia.

– L'exaltació de la consciència de poble i dels sentiments nacionals i, per tant, una valoració de la llengua i de la història com els seus trets caracteritzadors.

La plataforma de difusió de la literatura van ser els Jocs Florals, certamen literari d'origen medieval restaurat el 1859 amb la intenció d'afavorir la producció literària en català i de difondre les composicions premiades.

Els poemes havien de tenir una temàtica concreta: Pàtria, Fe i Amor, i els premis eren simbòlics: la Viola d'Or, l'Englantina i la Flor Natural, respectivament.

En aquest període es va produir una resurrecció de tots els gèneres, sobretot de la poesia i el teatre, que van gaudir de més plataformes de difusió que no pas la novel·la.

El representant més destacat en poesia és Jacint Verdaguer; en novel·la, Martí Genís i Aguilar, i en teatre, Àngel Guimerà.

4

Introducció a La filla del mar

La filla del mar és una obra de teatre dramàtica on l'autor posa a prova les personalitats verdaderes dels personatges. Escrita en l'any 1900 reflecteix la societat en la que va viure Guimerà.

El centre de l'obra és l'Àgata, una noia amb una forta personalitat, que no es deixa convèncer per ningú... Àngel Guimerà va voler reflectir en l'Àgata la figura de la seva mare, una dona que sempre va ser admirada per Guimerà. S'han dit moltes coses de la relació entre mare i fill ja que Guimerà estava enamorat d'ella (segons alguns biògrafs de l'escriptor).

5

Divisió de l'obra en tres parts

Introducció

L'obra comença amb l'escena en que la Caterina, la Filomena i la Lluïseta estan parlant del Pere Màrtir.

Junt amb el Rufet i el Mòllera discuteixen sobre la reputació del Pere Màrtir i el seu èxit amb les dones. Pere Màrtir és un d'aquells homes que utilitza una dona per després deixar-la amb el cor trencat.

Totes semblen estar enamorades d'ell car és el típic home que totes les dones voldrien tenir.

Hi ha rumors que el Pere Màrtir s'entén amb la Mariona, la neboda del Cinquenes, car se'l veu molt per la seva casa.

Els problemes comencen quan les xerraires del poble li diuen al Cinquenes que la seva neboda està embolicada amb Pere Màrtir i que segur que l'enganyarà i li farà mal. El Cinquenes no ho aprova i diu que l'única raó de la relació entre la Mariona i el Pere Màrtir és que ell vol els seus diners.

En l'escena VII apareix l'Àgata, el personatge principal. Ella és una forastera que va arribar en una barca i ningú sap res de la seva família. La gent la tracta malament i la margina perquè és diferent però a ella no l'importa i fa la seva. Viu amb el Cinquenes i la Mariona, que la van acollir quan va arribar a la platja.

Quan el Cinquenes parla amb la Mariona sobre el Pere Màrtir, ella li diu que no hi té res a veure.

La Mariona fa un pacte amb el seu enamorat. Planegen que ell vingui a casa d'ella però no per veure-la a ella, sinó a l'Àgata. Ho fan per dissimular el seu amor.

El Pere Màrtir es comença a mostrar carinyós amb l'Àgata però ella no se'n fia.

6

Desenvolupament

L'amor (fals) entre l'Àgata i el Pere Màrtir es fa evident entre la gent.

Els rumors estan en boca de tothom i els insults també. Es continua dient que el Pere Màrtir és un mal home i que enganya a tota dona que sent un cert afecte per ell. De l'Àgata se'n diu que ha caigut molt baix per anar amb un noi així. Que s'ha rebaixat i que ja no sembla tan forta i tossuda com era.

La Mariona es comença a posar gelosa perquè veu massa real la relació que tenen el Pere Màrtir i l'Àgata.

Crea un pla per acabar amb aquesta relació i far passar falsos rumors sobre la Mariona. La Caterina segueix la trama i li diu al Gregori, el seu marit, que el Pere Màrtir l'ha acusat. El Gregori jura vengança i li diu a la seva dona que va veure el Pere Màrtir enfilar-se a la finestra de l'Àgata per la nit.

L'Àgata se n'assebenta i va ràpidament a casa de'n Cinquenes ja que el Pere Màrtir no ha anat mai a veure-la de nit. Quan hi va veu el Pere Màrtir entrar i el sorprén amb un crit. Ell ha vingut per veure a la Mariona i dir-li que vol trencar amb ella. L'Àgata creu que ha vingut per dir-li a la Mariona que l'estima. S'enrabia i jura matar-lo.

7

Desenllaç

En Cinquenes busca el Pere Màrtir per portar-lo al jutjat. Ell ha fugit per trobar a l'Àgata i dir-li que l'estima realment. Quan finalment l'ha trobat, ella està a punt de suïcidar-se. És en el mar, cridant als seus pares.

El Pere Màrtir l'agafa i la tira al terra. Ella, molt enfadada, li pega. Ell li explica tot el que ha passat i li diu si vol ser la seva dona. L'Àgata li fa jurar que maleirà la Mariona i que si el veu parlant amb ella o mirant-la, el matarà. Ell ho jura i tot seguit se'n van cap on és la gent per anunciar la seva boda.

Quan van cap a l'església la Mariona agafa al Pere Màrtir i li diu que vol fugir amb ell. Davant la seva negació, la Mariona comença a cridar que ella ha sigut del Pere Màrtir. En un atac de ràbia, Pere Màrtir escanya la Mariona però ella li agafa els braços i els entreenllaça en el seu cos perquè així no pugui escapar.

La Caterina fa la punyeta a l'Àgata i li diu, tot rient, que el Pere Màrtir i la Mariona s'estimen i que l'única cosa que han fet ha sigut burlar-se d'ella. L'Àgata veu com la Mariona i el Pere Màrtir estan abraçats i, tot seguit, agafa una fitora i li clava al Pere Màrtir, fent referència al jurament que havia fet ell que no tornaria a estar amb la Mariona.

La gent embogeix i l'Àgata maleeix el seu xicot i la Mariona. El Pere Màrtir, en un últim intent per viure, confessa el seu amor per l'Àgata.

L'Àgata se n'adona i s'empenedeix d'haver-lo mort. L'agafa i plora mentres diu que ho ha perdut tot.

L'Àgata corre cap a les roques, s'hi enfila i es tira. La gent no pot mirar. No poden veure com l'Àgata ha mort

per amor.

8

Els personatges principals

Àgata: és una noia molt misteriosa. Va venir del mar en una barca. Ningú sap res d'ella ni de la seva família. Té arrels mores ja que la barca duia una figura del cap d'un moro. Ningú la vol perquè no és cristiana. No té sort en l'amor encara que tampoc hi posa massa interès en buscar-lo.

Pere Màrtir: és el desig de totes les dones. Se'n parla molt de la seva vida amb les senyores i de com les tracta: primer se n'aprofita i després les deixa amb el cor destrossat. Festeja amb la Mariona però mai ningú hauria dit (ni tan sols ell mateix) que s'enamoraria d'una noia com l'Àgata.

Mariona: és la neboda del Cinquenes, un home amb una gran fortuna. Sap que si el seu oncle se n'assebenta de la seva relació amb el Pere Màrtir la desheretarà. L'importen més els diners del seu oncle que l'amor que hi ha entre ella i el Pere Màrtir.

9

Els personatges secundaris

Filomena: és una dona xerraire, malpensada i tafanera. És la dona de'n Rufet.

Caterina: la pitjor de les dones del poble. Ho embolica tot, és molt xafardera i va amb males intencions. Odia l'Àgata. Està casada amb en Gregori.

Lluïseta: una altra de les dones que es dediquen a xafardejar. És la dona de'n Mòllera.

Mòllera: un dels homes que treballa a la platja. És un buscaaons però en el fons un bon home.

Rufet: el noi que treballa amb en Mòllera. És espavilat encara que una mica despistat. Ho arregla tot amb la no-violència.

Cinquenes: és l'oncle de la Mariona. Un vell ric que haurà de donar tota la seva fortuna a la seva neboda si no és que ella li dona algun disgust abans. Amenança a la Mariona en no deixar-li la fortuna si continua amb el Pere Màrtir.

Gregori: és el marit de la Caterina. Estan molt units. Al principi de l'obra sembla un simple observador ja que l'única cosa que fa és fer callar a la seva dona o donar-li la raó en tot. Més endavant crea la seva personalitat i es posa molt nerviós amb el tema del Pere Màrtir.

Baltasanet: pare de'n Gregori. Molt unit a l'església.

10

Recull del vocabulari

Moixaina: carícia feta, especialment, a la cara.

Heretge: persona que sosté un sistema teològic rebutjat com a fals per l'autoritat eclesiàstica.

Magarrufa: mostra exagerada d'afecte, afalac enganyós.

Bressar: gronxar (un infant) al bressol.

Hissar: fer pujar enlaire alguna cosa estirant la corda de la qual penja.

Diastre: eufemisme per *diable*.

Enllepolir: atreure algú quelcom d'apetitós, seductor, afalagador...

Balba: que executa amb dificultat i imperfectament els moviments que li són propis.

Cobertora: tapadora.

Alcavota: mitjancer, encobridor, de relacions sexuals considerades il·lícites.

Gatzara: cridòria, brogit, amb què una colla de gent manifesta la seva alegria.

Arrendament: acció de donar (alguna cosa de la seva propietat, especialment possessions immobles i serveis públics) a una altra persona perquè en faci ús o se'n beneficiï per un temps determinat mitjançant el pagament d'una renda conviguda.

Fadrí: persona soltera.

Desdenyosa: que té, que mostra, que expressa menyspreu.

Embull: disposició intricada d'una cosa o un conjunt de coses. Embolic.

Rompre: trencar, fer trossos o fragments una cosa dura, destruir en un punt o més la continuïtat d'una cosa per l'acció d'una força l'efecte de la qual es distribueix en una àrea.

Panteixar: respirar agitadament, amb respiració fatigosa.

Bagassa: prostituta.

Atxa: ciri gros i gruixut de forma prismàtica i de quatre blens.

Abraonar: llançar-se contra algú.

Perdulari: persona que ha arribat molt avall en la negligència dels seus interessos, de la seva persona.

Enze: persona aturada, mancada d'iniciativa i d'enteniment.

Torbar: alternar la quietud, la serenitat, la luciditat... Distreure's.

Somorta: defallit, mancat de vitalitat, de força, que gairebé no es percep.

Fressa: soroll continuat, brogit.

Aclofar-se: deixar-se anar en el seient amb tota comoditat.

Mostela: mamífer de l'ordre dels carnívors de la família dels mustèlids, amb el cap allargat, potes curtes,

vermellós i blanquinós, molt actiu durant la nit i que es nodreix de mamífers molt més grossos que ell.

Teia: estella grossa d'aquesta fusta, emprada antigament per a fer llum, o bé petita, emprada per a encendre un foc.

Deler: passió que hom posa en una acció.

Falòrnies: idea errònia, raó feble, predicció gratuïta... que hom dóna com a incontrovertible, com a decisiva, com a cosa segura, etc.

11

Recull de frases fetes, expressions populars, dites

Per molts anys: que continui d'aquesta manera durant molt més temps.

Qui la fa la paga: qui fa alguna cosa voluntàriament malament, tindrà una mala recompensa en un futur.

12

Valoració final

Ha sigut la primera obra de teatre que m'ha enganxat realment des del principi fins el final. Encara que l'estructura és senzilla, els personatges tenen molta vida i un s'hi pot acostumar fàcilment.

Quan llegia l'obra m'identificava una mica amb l'Àgata en el sentit de no creure el primer que et diuen.

M'ha agradat moltíssim la facilitat de paraula senzilla que té Guimerà.

13

Bibliografia

· ENCICLOPEDIA SALVAT

Salvat Editores, S.A. Barcelona

1999

· PROA – DICCIONARI ENCICLOPÈDIC

Enciclopèdia Catalana

2000

· <http://www.guimera.homestead.com>

14